

VERTĖ ANTANAS A. JONYNAS

Johann
Wolfgang
Goethe

faustas

TYTO ALBA

Johann
Wolfgang
Goethe

Faustas

TRAGEDIJA

IŠ VOKIEČIŲ KALBOS VERTĖ ANTANAS A. JONYNAS

VILNIUS 2018

Goethe, Faust, Poetische Werke.
Dramatische Dichtungen IV, Aufbau Verlag, 1973.
Johann Wolfgang von Goethe, Faust, Texte und Kommentare.
Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt.
Deutscher Klassiker Verlag, Frankfurt am Main, 1999

2-oji pataisyta laida

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Antanas A. Jonynas, vertimas į lietuvių kalbą, 2018

© „Tyto alba“, 2018

ISBN 978-609-466-338-3

TURINYS

PASKYRIMAS	9
PROLOGAS TEATRE	11
PROLOGAS DANGUJE	20

Tragedijos pirma dalis

NAKTIS	29
PRIE MIESTO VARTŲ	50
FAUSTO DARBO KAMBARYS	67
FAUSTO DARBO KAMBARYS	83
AUERBACHO RŪSYS LEIPCIGE	107
RAGANOS VIRTUVĖ	125
GATVĖ.....	141
VAKARAS	146
ALĖJOJE	153
KAIMYNĖS NAMAI	157
GATVĖ.....	167
SODAS	170
NAMELIS SODE.....	179
OLA MIŠKE	181
MARGARITOS KAMBARĖLIS	188
MARTOS SODAS	190
PRIE ŠULINIO	198
PRIE MIESTO SIENOS.....	201
NAKTIS	203
KATEDRA.....	212
VALPURGIJOS NAKTIS	216
VALPURGIJOS NAKTIES SAPNAS, ARBA AUKSINĖS OBERONO IR TITANIJOS VESTUVĖS	235
RŪŠKANA DIENA. LAUKAS	244
NAKTIS. PLYNAS LAUKAS.....	248
KALĖJIMAS	249

Tragedijos antra dalis

I VEIKSMAS

GRAŽI VIETOVĖ	265
IMPERATORIAUS REZIDENCIJA	271

II VEIKSMAS

ANKŠTAS GOTIKINIS KAMBARYS	
SU AUKŠTAIS SKLIAUTAIS	359
LABORATORIJA.....	372
KLASIKINĖ VALPURGIJOS NAKTIS	383

III VEIKSMAS

PRIEŠAIS MENELAJO RŪMUS SPARTOJE	455
--	-----

IV VEIKSMAS

AUKŠTIKALNĖS.....	529
PRIEŠKALNĖJE	544
PRIEŠININKŲ IMPERATORIAUS PALAPINĖ	565

V VEIKSMAS

ATVIRA VIETOVĖ	579
RŪMAI	584
KALNŲ TARPEKLIAI, MIŠKAS, LAUKAS.....	618

PASKYRIMAS

Jūs vėl artėjat, besimainantys šešėliai,
Mane ne sykį lankę praeity.
Ar vėl bandysiu numalšinti jūsų šėlą,
O gal dar likę įkarščio širdy?
Iš ūkanų miglotų prisikėlę
Jūs braunatės ir trokštate valdyt.
Na ką gi – jausdama aistros dvelkimą,
Ir man širdy jaunystė plakti ima.

Linksmų dienų vaizdai pažyra,
Mieli šešėliai, užmiršti seniai,
Nelyg iš primirštos sakmės išnyra
Pirmosios meilės ir draugystės slėpiniai,
Širdy suspurda visa, ką patyriau,
Kas, rodės, jau pranyko amžinai,
Ir atminty draugų veidai sušvyti
Svaigiausiuos klystkeliuos po žemę išblaškyti.

Tie, kas posmus pirmuosius mano skaitė,
Naujų eilių, deja, neišklausys,
Puikus bičiulių ratas išsisklaidė,
Nuščiuovo pritarimo gaudesys;
Žvelgiu į nepažįstamus man veidus, –

Bet tik baugina pagarbus jų dėmesys.
Tie, kurie džiaugės mano posmais iš tikrųjų, –
Kas kur išsklido, jei dar vaikšto tarp gyvųjų.

Vėl traukia pasinertį į dvasios rimtį
Seniai nebeatirtas ilgesys,
Plevenančiuos dainos garsuos suspindi
Švelnus Eolo arfos skambesys,
Baimingas šiurpulys nusmelkia širdį,
Sušildo grubią sielą liūdesys;
To, ką turiu, – tik atspindžiai belikę,
O kas išnyko – tampa realybe.

PROLOGAS TEATRE

Direktorius, Poetas, Komikas

DIREKTORIUS Jūs pasistengdavot abudu visados
Padėti man, kai spaudė bėdos.
Manau, kad galime ir vokiečių kraštuos
Iš savo amato sėkmės tikėtis.
Tereikia mažmožio – įtikti miniai,
Juk vis dėlto gyvename iš jos.
Scena jau paruošta, sukaltos vinys –
Nors tiesiai imk ir lipk ant pakylos.
Žiūrovai laukia šventės ir išplėtę
Akis ją tikisi išvysti kuo guviau.
Vieni niekai jų dvasią apžavėti,
Nors taip sutrikęs aš dar nebuva:
Jų skonis, aišku, vulgarus ir prastas,
Bet apsiskaitę ponai neprastai.
Mums reiktų to, kas turi naują prasmę
Ir būtų perteikta šviežiai, bet paprastai.
Kas gali būti maloniau už spūstį,
Kai nekantraujančių žmonių minia
Prie mūsų balagano ima grūstis
Ir braunasi pečiais ir krūtine?
Kai žmonės plūsta, veržiasi kaip jūra,

Nors dar nėra ketvirtos nėra, šviesu,
Lyg išbadėję prie kepyklos durų
Dėl bilietėlio grumias prie kasų –
Juk tai vien tavo nuopelnas, poete!
Tik tu kaip draugas man gali padėti!

POETAS O, liaukis man kalbėjęs apie minią!
Aš ašą prarandu vos ją pamatęs,
Ji tik į sumaištį įtraukia begalinę
Tarytum kunkuliuojantis verpetas.
Tu pakylėk mane dangaus mėlynėn,
Kuri poetui tyrą džiaugsmą žada,
Kur Viešpaties palaimintam kampely
Ir meilė, ir draugystė skleistis gali.

Mintis dar tik formuojasi, tik sklando,
Plevena droviai širdyje giliai,
O mes paskubomis išreikti bandom –
Ir ją sutraiško kasdienybės gaivalai.
Dažnai tik tai, kas daugel metų brendo,
Išreikšta gali būti tobulai.
Kas spindi – tą akimirka paglemžia,
O tikras menas pasilieka amžiam.

KOMIKAS Tos jūsų aimanos dėl amžinybės!
Jei aš ja rūpinčiaus, tai žmogui,
Kuris šiandieną pokštų tikis,

Kas liktų? Reikia juoko – duokim!
Juk smagūs įvykiai, nutikę dabarty,
Manau, taipogi šio bei to verti.
Kas moka prisitaikyt prie minios,
To publikos kaprizai nesuglumins,
Ir kuo daugiau žiūrovų atkulniuos,
Tuo paprastesnis pokštas juos išjudins.
Gabumų, aišku, niekas neatstos,
Tačiau jei turite fantaziją neblogą,
Pridėkit proto, išmonės, aistros
Ir negailėkit sąmojo bei juoko.

DIREKTORIUS Ko reikia žmogui? Paganyt akis,
Tad pirmenybę veiksmui teikia jis.
Kai vienas epizodas veja kitą,
O publika vos vyksmą sekti spėja,
Jūs tampat burtininkais nematytais,
Jie jaučias jus beveik įsimylėję.
Kadangi publika marga, tai reginys
Taip pat tik margas tiks kiekvieno skoniui,
Juk būtent sau kažką atradęs pasakys,
Kad vakaras jam pralėkė maloniai.
Galų gale ar man mokinti jus,
Kaip valgi padalint į kąsnelius:
Įdėkit, kad ragu išeitų vykęs,
Truputį išmonės, šiek tiek teisybės,
Ir jus draskys minia į skutelius.

POETAS Nejauciat patys, kokį blogį sėjat!
Man kaip kūrėjui net klausytis gėda –
Jūs rašliavai nevykėlių mėgėjų
Jau, regis, skiriat tikro meno vietą.

DIREKTORIUS Toks priekaištas – pigus akių dūmimas.
Žmogus, kuris iš tikro darbo imas,
Sau tinkamiausią instrumentą renkas –
Nelygu kokį medį skaldyt tenka.
Pažvelkit, kam jūs rašote daugiausia –
Vieni – iš nuobodumo apsiblausę,
Kiti – pakilę nuo taukuoto stalo,
Treti – o tai jau apskritai blogiausia –
Suriję šūsnius įvairių žurnalų.
Jie tik smalsumo tuščio genami, iš dyko
Buvimo renkas lyg į kaukių balių,
Šmėžuoja damos – mat savuosius kykus
Viešumoje pademonstruoti gali...
Poete, nusileiskit į tikrovę,
Gana klejot aukštybėse dausų!
Jūs įdėmiau pažvelkit į žiūrovą –
Jis abejingas ir nevėkšla iš tiesų!
Tas po spektaklio kortom lošti sės,
Ano – glėbys meilužės naktį laukia,
Taip ir norėtus pasakyt visiems –
Kuriem galam kankinti mūzas, drauge?
Sakau – sumeskite krūvon bet ką,

Ar verta dailinti kiekvieną frazę?
Jiems per paini net ir mintis paika,
Todėl užtenka vien priblokšti dvasią – – –
Bet kas jums? Įkvėpimas ar ekstazė?

POETAS Nutilk, pasieškok kitų vergų!
Poeto teisės šventos, ir vargu
Ar jis kada, pakluses tavo valiai,
Jas lengvabūdiškai niekams švaistyt pradės.
Kur slypi kerinčios kūrėjo galios?
Kokiais keliais jos prasismelkia lig širdies?
Argi ne sąskambiais, kuriais siela poeto
Su šiuo pasauliu geba susilieti?
Kai abejingai verpia savo giją
Ratelį amžiais sukanti gamta,
Kada neharmoningoj kūrinioj
Viena esybė nuolat niaujas su kita,
Kieno dėka ratelis bėga lygiai
Ir gaiviai užburia ritmu švelniu,
Ir jungias padriki garsai vienybėn,
Skambėdami akordu prakilniu?
Kieno valia kaip vėtra aistros šėla?
Saulėlydžio žara pilna rimties?
Kas dar galėtų taką savo mielai
Pavasario gėlių žiedais nutiest?
Kieno dėka pavirsta į šlovingą
Vainiką didvyriui šakelė paprasta?

Kas vienija dievus ir sergėja Olimpą?
Žmogaus galia, poeto atskleista.

KOMIKAS Tad ją ir panaudokite kaip dera
Ir duokit valią savo įkvėpimui
Lyg kokią meilės avantiūrą tveriant:
Štai netikėtas jų susitikimas...
Jausmai... Paskui jau viskas lyg savaime:
Klasta, rapyros, vėl jie džiaugias laime...
Sužadėtuves... Vėl kančia... Neranda vietos...
Ir taip toliau, žodžiu – yra libretas.
Štai tokią pjesę mums ir parašykit!
Žmonių kasdienėj buityje pasikapstykit!
Visi kažkaip gyvena, bet retai
Kuris įžvelgia tiek, kiek tu matai.
Paveikslui nesuteikite per daug aiškumo,
Daugiau apgaulės nei tikroviškumo –
Geriausias gėrimas iš to užsimaišys,
Ir jį mielai praris pasaulis šis.
Auksinis žiedas dabarties jaunimo
Su dėkingumo virpuliu klausys
Šio kūrinio tarytum apreiškimo,
Ir gaubs švelnius jų veidus ilgesys,
Ir gal ne vienas baugščiai suvirpės,
Kažką pajutęs kertėje širdies.
Jie moka dar ir juoktis, ir raudoti,
Dar gerbia polėkius, pilni vilties, –

Patyrusiem nedaug ką galim duoti,
Tačiau ateinanti karta juk patikės!

POETAS O, kad anuos laikus grąžinus,
Kai vien į ateitį žvalgiaus,
Kai įkvėptų dainų šaltinis,
Atrodė, trykšti nesiliaus,
Kai žemės ūkanos man sklaidės
Ir sklaidės pumpurų gelmė,
Kai slėnių žydinčiom gėlėm
Ilgai gėrėdavaus apkvaitės...
Aš nieko neturėjau, bet nestigo
Tiesos troškimo ir iliuzijų skaistybės.
Kas sugrąžins kančios palaimą,
Siekimą paslaptis pažint,
Aistringą meilę, neapykantą bebaimę,
Kas man jaunystę sugrąžins!

KOMIKAS Jaunystės reikia, mielas drauge, tik tada,
Kada prispaudžia priešas mūšy,
Tada, kai su netramdoma aistra
Prie tavo kaklo glaudžiasi meilužė,
Tada, kai tu eini lenkčiu,
Ir nugalėt varžovą reikia,
Arba kai siautėji lig paryčių,
Geri ir lėbauji be saiko,
Bet tam, kad meiliai virpintum stygas

Ir melodinę skambesį išgautum,
Kad pasirinkęs temą, į lankas
Protu nebesuvaldomas nenukeliautum,
Kaip tik praverčia patirtis visa,
Juk reikia laiko, kad pasiektum tobulumo,
O kad senatvėj suvaikėjam – netiesa,
Tiktai pamatom, kokie visad buvom.

DIREKTORIUS Labai prasmingas žodžių srautas,
Tačiau veiksmai taip pat svarbu.
Gal laikas liautis gražbyliauti
Ir metas kibti prie darbų.
Kiek galima tuščiai plepėti –
Tik dirbant polėkis ateis.
Jei norit išgarsėt, poete,
Nepasikliaukit vien kerais.
Pats žinot, apie ką mes kalbam –
Gėrimas turi trenkt į galvą;
Taigi jau šiandien ruošk statinę,
Kurion rytoj supilsi vyną.
Diena pralėks lyg jos nebuve,
O įkvėpimas nepasikartos,
Tad jeigu sukas žodis ant liežuvio,
Ryžtingai stverk, kol nepažuvo,
Kaip vagį griebk už pakarpos.
Teatruos šiandien, puikiai žinom,
Pats velnias nieko nesumos,

Todėl nesukit sau galvos
Dėl įrengimų ir mašinų:
Jei norit – plūs šviesa dangaus,
Siaus stichijos, žėruos žvaigždynai,
Vanduo, ugnis, aukšti kalnynai,
Žvėrių ir paukščių – kiek kas pageidaus.
Pakaks šiam balagane vietos
Viskam, ką pavaizduot norėtus, –
Keliaukit sau per jūras ir žemes,
Ir, jeigu norite, iš rojaus skriekit
Tiesiog į pragaro gelmes.

PROLOGAS DANGUJE

Dievas, Jo dangiškoji kariauna.

Vėliau – Mefistofelis, Trys arkangelai

RAPOLAS Visatos choro begalybėj
Per amžius saulė gaus ir gaus,
Nubrėžtame kely ją lydi
Griausmingi sąskambiai dangaus.
Įgauna angelai beribių
Jėgų, gėrėdamiesi ja;
Šlovingų tvarinių didybė
Vis ta pati ir vis nauja.

GABRIELIUS Net nebejaučia savo greičio,
Kai sukas žemė skriedama,
Dienų žėrėjimą pakeičia
Naktų grėsminga gūduma;
Uolų granitas aiži, gūra
Putotam jūros ošime,
Ir sukas akmenys ir jūra
Kartu su skriejančia žeme.

MYKOLAS Viena per kitą audros pliekia
Ir maišo jūrą su krantais,

Apraizgo visa, ką pasiekia,
Tūžmingais negandų tinklais.
Grėsmingai niokodami kerta
Žaibai trenksmu iš debesų, –
Bet nesiliaujam, Dieve, garbint
Tavų užmanymų šviesių.

VISI TRYS Tai angelams jėgų beribių
Per amžius teikia danguje,
O Tavo tvarinių didybė
Vis ta pati ir vis nauja.

MEFISTOFELIS Štai, Dieve, aš ir vėl esu greta,
Klausk, ko geidi, ir pabandysiu atsakyti.
Juk šiaip jau savo palankumo niekada
Neskyrei man mažiau nei visai svitai.
Nepyk, bet prakilniai kaip šitos dvasios
Giedoti liaupsių taip ir neišmokau,
Juoba iš mano lūpų tokios frazės
Tau, jei mokėtum juoktis, – keltų juoką.
Nedaug nutuokiu apie sandarą visatos,
Tačiau žmogaus vargai man aiškiai matos:
Mažasis žemės viešpats liko vertas
Tik tiek, kiek buvo vertas vos sutvertas.
Manau, kur kas lengviau tam vargšui klotųs,
Jei jam nebūtum kibirkštis šventos įžerės,
Mat savo protą jis temoka panaudoti,

Nurimtų tik dangaus žvaigždes nuraškęs
Ir žemės įgeidžius patenkinęs visus,
Ir nors nerimstantis jo protas blaškos,
Bet niekad pasotintas nebus.

DIEVAS Jis, aišku, klaidžioja, bet ieško kelio,
Ir jeigu pasikliaus manim – klejonės baigsis;
Juk sodininkas iš pačių pirmų lapelių
Jau atpažįsta, koks bus medžio vaisius.

MEFISTOFELIS Kertu, kad šitą naivų sutvėrimą
Galiu nuvest klaidžiausiu takeliu,
Tik duokite man savo sutikimą.

DIEVAS Aš nieko tau uždrausti negaliu,
Kol jis dar gyvas. Ir kol jis dar ieško,
Tol renkasi iš daugelio kelių.

MEFISTOFELIS Esu dėkingas jums, juk mato Viešpats,
Kad tarp negyvėlių jaučiuos nejaukiai –
Mane labiau rausvi skruosteliai traukia.
Kažkaip nemiela prie lavono prisiliest,
Man, kaip tai katei, reik gyvos pelės.

DIEVAS Gerai jau, imkis jo, kai panorėsi.
Atplėšk jį nuo gavių šaltinių,
Tempk pragarmėn ir, jeigu sugebėsi,

Gėrėkis, jį palikęs tankumynuos.
Tačiau jaučiu – tau teks gėdingai pripažinti,
Kad žmogų net ir klystkeliuos tamsiuos
Ne taip jau paprasta ir lengva paklaidinti.

MEFISTOFELIS Na ką gi, tuoj išvysim, kas teisus.
Tokių lažybų aš pralošt nepratęs.
Tiesiog matau, kaip jau keroja medis,
O aš triumfuodamas raškau vaisius.
Jis džiaugsis, dulkes man laižydamas nuo batų,
Kaip mano prosenėlė žvilganti gyvatė.

DIEVAS O štai tada galėsi ir ateiti,
Ir aš mielai atversiu tau duris.
Iš dvasių, nusiteikusių tik neigti,
Mane mažiausiai trikdo šelmis juokdarys.
Žmogaus ryžtu neverta pasikliauti –
Jis linkęs mėgautis ramybe pataluos,
Todėl džiaugiuosi, kad veržies pasitarnauti
Ir jį kaip kipšas spausi prie veiklos.

O jums, dangaus vaikai tikrieji,
Derėtų šlovint tvarinius Kūrėjo!
Kas amžiais tvyro, vyksta ir gyvena,
Apgaubkit savo meile ir dvasia,
O tai, kas dar tik efemeriškai plevena,
Išsaugokit neblėstančiose mintyse.

Dangus užsiveria, arkangelai išsiskirsto

MEFISTOFELIS *likęs vienas*

Tie pokalbiai su senuku ištis malonūs,
Su juo sutart ir pasitart pavyksta švelniai.
Tikrai smagu, kai toks garbingas ponas
Taip žmogiškai pasišneka su velniu.

Tragedijos
pirma dalis

NAKTIS

Ankštas kambarys su aukštais gotikiniais skliautais.

Faustas, pilnas nerimo, sėdi savo krėsele prie pulto

FAUSTAS Tataigi! Svarūs mokslo vaisiai –
Ir filosofijos vingrybes gliaudau,
Ir medicinos moksluose, ir teisėj,
Deja, net teologijoje susigaudau;
Tiek sukauptau savy, tačiau
Likau kvailys kaip ir anksčiau.
Esu magistras, daktaro traktatą
Sukurpęs, jau veik dešimt metų
Vedžiodamas už nosies studentus
Bet kaip juos mokau ko paklius,
Ir pats matau, kad nieko mums žinot neskirta!
Vien ši mintis sugniaužia širdį.
Žinau, protu man niekad neprilygo
Tie daktarai, magistrai, advokatai ir šventikai,
Atsižadėjau abejonių, skrupulų visų,
Ir man nei pragaro, nei velnio nebaisu, –
Bet kas iš to, jei džiaugsmo nerandu,
Kam apsimest, kad viską suprantu,
Kam apsimesti tuo, kurs moka
Atverst ir geresniu paversti žmogų?
Gyvenimas nevertas šuns buities,

Net jei šlovės vainiką kas išties
Arba pasiūlys pinigų ir turtų!
Todėl aš ir imuosi burtų,
Šaukiuosi dvasios paspirties,
Kad man atvertų paslaptis būties,
Kad, veltui nesidėdamas esąs
Išminčius, dėstantis neaiškias sau tiesas,
Patirčiau, kaip man tampa pažinus
Daiktų vidinis sąryšis painus,
Pasaulio pagrindus ir priežastis išvysčiau,
O ne tuščiai žodynus knisčiau.

Juk visa tai – kankynė tik.
O pilnatie, dar vienasyk
Pasižiūrėk, kaip lig gaidžių
Aš čia, tarp popierių, budžiu;
Nužvelk, bičiuli nebylus,
Užgrioztus knygomis stalus!
O, kad galėčiau pasileist
Kalnais, mėnulio nušviestais,
Su dvasiom siausti tarp uolėtų grotų,
Klajot po miglą pievų ūkanotų
Ir nusiplaut rasa nuo kūno
Tą glitų tvaiką mokytum!

O varge! Aš dar vis šitoj skylėj?
Siauruos nuspalvintuos languos

Užlūžę saulės spinduliai
Net nepasiekia šios landos.
Tarp dulkių, knygų išminties bedantės,
Tarp pergamentų, kuriuos ėda trandys,
Kur lig viršaus, po akmeniniais skliautais,
Aprūkę stirtos rankraščių sukrautos,
Retortos, tigliai, buteliukai,
Dar protėvių liesti daiktai,
Seniai nereikalingi ūkiui, –
Štai koks pasaulis tavo, štai!

Ir tu dar klausi, ko širdis
Iš baimės gūžias nejučia?
Ko gniuždo aistrą neviltis,
Ko stingdo polėkius kančia?
Užuot gėrėjęsis svaigia
Gyvybe Dievo tvarinių,
Trūniji plėkstančiam tvaike
Tarp tų skeletų dulkinų.

Bėk! Ir neatsigręžk atgal!
Nejaugi kelio neparodys
Ši paslapčių pilna knyga,
Kur glūdi Nostradamo žodis?
Klausyk, ką šnabžda tau gamta,
Ką tau žvaigždynų raštai skelbia,
Ir atsivėrus visata

Padės išgirsti dvasių kalbą.
Tuščiai viliesi vien protu
Tuos ženklus magiškus aprėpti.
Jau dvasių šnaresį juntu.
Ar girdite? Meldžiu jus, atsiliepkit!

Atsiverčia knygą ir išvysta makrokosmo ženklą

Kokia palaima šitas piešinys
Užlieja mano sąmonę iš karto!
Jaučiu, kaip jauno įkarščio vilnis
Nerimastingai sieloje užverda.
Kuris dievų sukūrė ženklą šį,
Kad jis sutramdo įniršį ir šėlą,
Kad išsisklaidžius tamsai sieloj
Aš su aistra, kurios nenoriu numalšint,
Stebiu, kaip traukiasi gamtos jėgų šešėliai?
Gal aš ir pats jau vienas iš dievų?
Prieš mano žvilgsnį veriasi ir spindi
Esmė gamtos pavidalų gyvų;
Imu suvokti mokytojo mintį:
„Į dvasių sodus vartai atlapoti,
Tiktai pažadink protą ir jausmus,
Ankstyvo ryto spinduliais rasotais
Atsigaivink ir leiski jiems pabust.“

Įdėmiai tyrinėja ženklą

Kaip sklandžiai susipynus visuma,
Kokia tvarkinga sąveikų darna!
Erdvių būtybės, nepaliaudamos dalintis
Tarpusavy šviesos auksiniais indais,
Tarp žemės ir dangaus gelmių nebyliai
Plevendamos tai leidžiasi, tai kyla,
Ir harmoningai visuma visatos spindi!

Koks reginys! Tačiau tik reginys, deja!
Kada suvoksiu aš, kas glūdi gamtoje?
Kur užrakinti gyvasties šaltiniai,
Maitinę dangų su žeme kartu?
Nejau nelemta prisiliest prie tų krūtų,
Kurios numaldo troškulį ir atgaivina?

*Nusivylęs varto knygą ir
išvysta žemės dvasios ženklą*

Šis ženklas daug labiau patinka man!
Jaučiu, kaip vis naujų jėgų įgaunu
Ir svaigt imu tarsi nuo vyno jauno –
Tu, žemės dvasia, man atro dai artima.
Stiprėja ryžtas prieš pasaulį kilti
Ir nešti žemei neviltį ir viltį,
Ir, jeigu lemta laivo pražūtį patirti,
Be baimės atlaikyti vėjų kirtį.
Jau niaukstosi dangus –

Mėnulio nematyt –
Štai lempa gęsta!
Štai dūmai! – Spinduliai raudoni
Man apie galvą sukas. – Šiurpas,
Padvelkęs iš viršaus žemyn,
Tuoju sugriebs!
O dvasia! Trokštu ir jaučiu – tai tu sklendi...
Ateik! Ateik!
Kaip blaškosi širdis!
Kaip drasko širdį
Jausmai, kurių neteko dar patirti!
Jaučiu, kaip tau visa esybe atsiduodu.
Ateik! Ateik – nors tai gyvybę man kainuotų!

*Paima knygą ir paslaptinai ištaria
dvasios ženkle burtažodį.
Plyksteli rausva liepsna,
ir iš jos pasirodo Dvasia*

DVASIA Šaukei mane?

FAUSTAS *nusigręždamas*

Koks reginys kraupus!

DVASIA Į mano sferų erdvę broveis godžiai,
Maldaudamas, kad aš susiviliočiau,
Ir štai...

FAUSTAS

O siaube! Kaip norėčiau aš pabust!

DVASIA Visad meldei išvysti mano veidą,
Išgirsti balsą ir pažvelgti į akis.
Štai aš ir čia! Tai ko dabar drebi?
Nejau stiprybė antžmogį apleido?
Kur dingo polėkių aistra gaivi?
Kur tas, visatą tveriantis savy,
Ją puoselėjęs kaip relikvijas šventąsias
Ir taręsis prilygstantis mums, dvasioms?
Kur dingo Faustas, kurio balso aš klausiaus,
Kuris ieškojo pašnekovo, sau lygaus?
Nejau tai tu, nuo vieno mano kvapo
Visa esybe virpantis kaip lapas?
Kaip kirminas, kuriuo bet kas pasišlykštės?

FAUSTAS Manai, kad pasitraukt turiu? Tu klysti!
Taip, Faustas aš, ir tau prilygstu!

DVASIA Būties sūkury,
Verpetuos buties,
Aš kylu ir leidžiuos,
Tai šen, tai čia,
Be laiko, be skaičiaus,
Mirtis ir pradžia,
Ámžinos jūros
Dienos ir naktys,

Gyvenimo siūlus
Audžiančios staklės;
Ir laiko staklėms be perstojo ūžiant
Aš audžiu Dievui gyvą drabužį.

FAUSTAS Veiklos dvasia, pajėgianti išvysti
Erdves pasaulio, tu tokia man artima!

DVASIA Tik tam prilygsti, kas tavy įvyksta,
Tačiau ne man.

Išnyksta

FAUSTAS *sukrėstas*
Ne tau?
Tai kam?
Aš, pagal Dievo atvaizdą sutvertas,
Tavęs nevertas?

Kažkas beldžia

O nelaboji! Atpažįstu asistentą!
Ir kas gražiausiomis akimirkom jį atveja?
Kodėl, kai jau grimzti vaizdų pilnatvėje,
Koks nors sudžiūvęs knislius lenda?

*Įeina Vagneris su chalatu ir naktine kepuraitė,
rankoje laikydamas lempą.*

Faustas nepatenkintas atsigręžia

VAGNERIS Atleiskite, jūs skaitėt monologą
Iš graikiškos tragedijos? Beje,
Ir man vertėtų šito meno pasimokyt,
Prakusk retorikoj – ir seks minia.
Girdėjau, kad dabar, jei tik neklystu,
Net kunigai mokinas iš artistų.

FAUSTAS Taip, kai komediantas pats šventikas, –
O šiais laikais tai įprastas dalykas.

VAGNERIS Kai ištisai namuos, prie knygų tūnai,
Tiktai šventadieniais gali šį tą išvyst,
Ir tai nebent per linzes, iš atstumo –
Labai sunku palenkt žmonių mintis.

FAUSTAS Be jausmo visos pastangos bevaisės –
Jeigu neplaukia žodžiai iš širdies,
Kad ir į kokią gražbylystę leisis,
Parapija klausys, bet negirdės.
Ką ir kalbėt, tuštybės nepaslėpsi –
Surinkęs atliekas nuo svetimų stalų
Bandyk nebandęs pūsti liepsną
Iš pūpsančios krūvelės pelenų.

Apie „Faustą“, Goethės *magnum opus*, nieko nepasakysi per daug; tiesiog tai – didingiausias vokiečių literatūros kūrinys ir universali poetinė pasaulio enciklopedija. Poetui „Fausto“ vertimas yra didžiausias iššūkis bei išbandymas. Pasididžiavimas ir nusivylimas. Norėčiau jį išversti dar kartą. Ir dar kartą paskui.

ANTANAS A. JONYNAS

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt